

O‘ZBEKISTONDA ICHKI TURIZM IMKONIYATLARIDAN FOYDALANISH HOLATI

Ruziqulova Maxliyo G‘ayrat qizi

Alfraganus universiteti
Xalqaro turizm menejmenti
kafedrası tadqiqotchisi

Annotatsiya

O‘zbekiston boy tarixiy, madaniy va tabiiy resurslarga ega bo‘lgan mamlakat sifatida ichki turizm uchun katta potensialga ega. So‘nggi yillarda ichki turizmning rivojlanishi va bu boradagi imkoniyatlardan foydalanish holati sezilarli darajada o‘zgarishlar bilan belgilanmoqda. Ushbu maqolada O‘zbekistondagi ichki turizmning hozirgi holati va rivojlanish istiqbollari, sohadagi ayrim kamchilik va qiyinchiliklar haqida so‘z yuritamiz.

Kalit so‘zlar: iqtisodiyot, turizm, sayohat, inson, rag‘batlantirish, rivojlantirish, aholi bandligi, taraqqiyot, ichki turizm, investitsiya, korxona, tadbirkorlik.

Abstract

As a country with rich historical, cultural and natural resources, Uzbekistan has great potential for domestic tourism. In recent years, the development of domestic tourism and the use of opportunities in this regard have been marked by significant changes. In this article, we will talk about the current situation and development prospects of domestic tourism in Uzbekistan, some shortcomings and difficulties in the field.

Keywords: economy, tourism, travel, human, stimulation, development, population employment, development, domestic tourism, investment, enterprise, entrepreneurship.

Аннотация

Будучи страной с богатыми историческими, культурными и природными ресурсами, Узбекистан имеет большой потенциал для внутреннего туризма. В последние годы развитие внутреннего туризма и использование возможностей в этом плане ознаменовались существенными изменениями. В этой статье мы поговорим о нынешнем состоянии и перспективах развития внутреннего туризма в Узбекистане, некоторых недостатках и трудностях в этой сфере.

Ключевые слова: экономика, туризм, путешествия, человек, стимулирование, развитие, занятость населения, развитие, внутренний туризм, инвестиции, предприятие, предпринимательство.

KIRISH

Hech kimga sir emaski, O‘zbekistonning tarixiy va madaniy merosi ichki turizmni rivojlantirishda asosiy omil bo‘lib xizmat qilmoqda. Samarqand, Buxoro, Xiva kabi shaharlarda joylashgan me'moriy yodgorliklar, qadimiy masjidleri va madrasalari mahalliy sayyohlarni jalb qilmoqda. Ushbu shaharlardagi Registon maydoni, Amir

Temur maqbarasi, Kalon minorasi va Ichan-Qal'a kabi joylar nafaqat xorijiy, balki mahalliy turistlar uchun ham katta qiziqish uyg'otadi.

Bundan tashqari O'zbekistonning tabiiy boyliklari ichki turizmning yana bir muhim yo'nalishi hisoblanadi. Chimyon va Chotqol tog'lari, Aydar ko'li, Oral dengizining qoldiqlari kabi joylar ekoturizmni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Tog'larda chang'i sporti, tog' sayohatlari va piyoda yurish kabi faoliyatlar turizmni rivojlantirishda yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Shu bilan birga, cho'llar va boshqa tabiiy manzaralar ham ichki turistlarni jalb qilishda muhim ahamiyatga ega.

Turizm ijtimoiy muammolarni hal qilishda, qo'shimcha ish o'rinlari yaratilishini rag'batlantirishda, aholi bandligini ta'minlashda va hayot sifatini yaxshilashda muhim rol o'ynaydi, bu ayniqsa iqtisodiy inqiroz davrida muhim ahamiyatga ega. YUNESKO turizmni madaniy-gumanitar taraqqiyotning asosiy omillaridan biri sifatida tan oldi, madaniyatlar o'rtasidagi muloqot orqali tinchlikni saqlash va xalqlar o'rtasidagi yaqinlashishga hissa qo'shishini qo'llab-quvvatlaydi [1].

Shu boisdan ham ichki turizmni rivojlantirish O'zbekiston Respublikasining ustuvor dasturlaridan biridir, chunki ichki turizm va sayohat resurslarni qayta taqsimlash richaglaridan biri hisoblanadi. Kiruvchi turistlar ma'lum bir hudud, tuman, shahar iqtisodiyotiga qo'shimcha mablag' kiritish jarayonida bevosita ishtirok etadilar. Biroq, turistik talab juda o'zgaruvchan bo'lib, geografik mintaqaga, bozor o'zgarishiga, siyosiy, ijtimoiy, iqtisodiy, demografik, psixologik va boshqa omillarga qarab keskin mavsumiy tebranishlarga duch keladi. Shu munosabat bilan ichki turistik oqimlarning asosiy determinantlarini aniqlash muhim ahamiyatga ega, uni rivojlantirish va tartibga solish imkoniyatini ko'rish ichki turizmga bo'lgan talabni sezilarli darajada oshirishga yordam beradi [2].

ADABIYOTLAR SHARHI

O'zbekistonning ichki turizm salohiyati haqida yozilgan adabiyotlar mamlakatning turizm imkoniyatlarini chuqur tahlil qilib, uning rivojlanishiga hissa qo'shmoqda. Ushbu adabiyotlarda O'zbekistonning tarixiy, madaniy, tabiiy va iqtisodiy jihatlari keng qamrovli tarzda ko'rib chiqiladi.

Akram Jumanazarovning "O'zbekiston tarixi va madaniyati" asari O'zbekistonning boy tarixiy va madaniy merosi haqida batafsil ma'lumot beradi. Kitobda Samarqand, Buxoro, Xiva kabi tarixiy shaharlarning me'moriy yodgorliklari, qadimiy obidalar va madaniy an'analar haqida keng qamrovli tahlil keltirilgan. Ushbu ma'lumotlar ichki turizmni rivojlantirishda katta ahamiyatga ega bo'lib, mahalliy sayyohlar uchun qiziqarli yo'nalishlarni ochib bergan. Dilbar Zokirova tomonidan yozilgan "Ekoturizm va tabiiy manzaralar" nomli kitobi O'zbekistonning tabiiy boyliklarini o'rganishga bag'ishlangan bo'lib bu ma'lumotlar ichki turizmni rivojlantirishda tabiiy resurslarning muhimligini ta'kidlaydi. Tog'li hududlar, cho'llar, suv omborlari va boshqa tabiiy manzaralar haqida ma'lumot berilgan. Kitobda ekoturizm imkoniyatlari va ekologik toza turizmni rivojlantirish yo'llari haqida tahliliy maqolalar kiritilgan. "O'zbekistonda turizm infratuzilmasi" asari muallifi Sherzod Karimov bu asari orqali O'zbekistonning turizm infratuzilmasini rivojlantirish, unda mehmonxonalar, yo'llar, transport tizimi va boshqa infratuzilmalar haqida batafsil

ma'lumot beriladi. Kitobda turizm infratuzilmasini rivojlantirish uchun davlat va xususiy sektor hamkorligi, investitsiyalar va innovatsiyalar haqida ham keng qamrovli tahlil keltirilgan. Ushbu ma'lumotlar ichki turizmni yanada rivojlantirish uchun muhim asosdir. Nigora Ismoilovanning "O'zbekistonning gastronomik turizmi" nomli kitobida O'zbekistonning gastronomik turizmi haqida batafsil ma'lumotlar berilgan. Mahalliy taomlar, milliy oshxona an'analari va gastronomik turizmning rivojlanish imkoniyatlari haqida keng qamrovli tahlil keltirilgan. Kitobda Shuningdek, mahalliy oziq-ovqat mahsulotlari va ularning turistlar uchun qiziqarli jihatlari haqida ham ma'lumotlar mavjud. Bu turdagi turizm ichki sayyohlar uchun yangi tajribalar yaratishga xizmat qiladi. Qolaversa, Azizbek Qodirov "O'zbekistonda turizmni rivojlantirish strategiyalari" asarida O'zbekistonning turizm sohasini rivojlantirish uchun amalga oshirilayotgan strategiyalar va dasturlar haqida, qo'llab-quvvatlash tadbirlari, reklama va marketing kampaniyalari haqida batafsil tahlil keltirilgan. Shuningdek, kitobda turizmni rivojlantirish uchun qo'shimcha imkoniyatlar va muammolarni hal qilish yo'llari haqida ham tavsiyalar berilgan. Bu strategiyalar ichki turizmni rivojlantirish uchun zarur yo'l xaritasini belgilaydi.

METODOLOGIYA

Butun dunyo jahon banki ma'lumotlari, darsliklar, professor olimlarning fikr-mulohazalari, ularning nazariy va amaliy strategiyalari ilmiy ishlari mazkur tadqiqotning nazariy-uslubiy asoslarini tashkil etadi. Tadqiqotda abstrakt va analitik mushohadalar, normativ, pozitiv, siyosiy tahlil, qiyosiy va omilli tahlil kabi usullardan foydalanilgan.

Tadqiqot maqsadi mamlakat iqtisodiyotining strategik tarmog'i sifatida turizmni jadal rivojlantirish uchun qulay iqtisodiy va tashkiliy-huquqiy shart-sharoitlar yaratish, hududlarning ulkan turizm salohiyatidan to'liq va samarali foydalanish, turizm tarmog'ini boshqarishni tubdan takomillashtirish, milliy turizm mahsulotlarini yaratish va ularni jahon bozorlarida targ'ib qilish, turizm sohasida O'zbekiston zaminini dunyo sivilizatsiyasining muhim markazlaridan biri sifatida namoyon qilish, ushbu sohasida faoliyat yuritayotgan tadbirkorlik subyektlari uchun qo'shimcha imkoniyatlar yaratish bo'yicha ilmiy takliflar ishlab chiqishdan iboratdir.

Turizm to'g'ridan-to'g'ri yoki bilvosita 30 dan ortiq sohalar rivoji bilan bog'liq. Muvaffaqiyatli rivojlanishi uchun sifatli infratuzilma, shu jumladan yo'llar, ko'priklar, mehmonxonalar, ovqatlanish joylari va qo'shimcha hizmat ko'rsatish manzillari bo'lishi lozim. Bularning barchasi murakkab mintaqaviy muammolarni hal qilish, ko'plab ish o'rinlari yaratish va iqtisodiy makonning iqtisodiy qoloqligini bartaraf etish imkoniyatini beradi va turizm tarixiy, madaniy va tabiiy merosni saqlashning samarali vositasi bo'lib xizmat qiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Turizm sanoati ishlab chiqaradigan mahsulot bu – turizm tovar va xizmatlar majmuidan iborat bo'lib, tovarlarning ancha katta va rang-barang kompleksini o'z ichiga oladi. Bu mahsulotlardan kishilar sayohat qilishda, Shuningdek, turizm doirasida dam olish, hordiq chiqarish, davolanish, o'z bilim va kasbiy darajasini oshirishda

foydalanishlari mumkin. Shu jihatdan O'zbekistonda mazkur tarmoqqa e'tiborni kuchaytirish muhim masalalardan biridir.

Turizm sohasini har tomonlama tartibga soluvchi huquqiy asoslar yaratildi. Xususan, 2019-yilda O'zbekiston Respublikasining "Turizm to'g'risida"gi Qonuni, 2018-yilda 3-fevraldagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi turizm salohiyatini rivojlantirish uchun qulay shart-sharoitlar yaratish bo'yicha qo'shimcha tashkiliy chora-tadbirlar to'g'risida"gi¹ PF-5326-sonli ichki turizmni jadal rivojlantirishni ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risidagi qarorlari qabul qilindi, Prezidentimizning qator Farmon va qarorlari, hukumat qarorlari qabul qilinib, amalga tatbiq etildi. Ushbu hujjatlar orqali respublikamizning har bir hududining mavjud turistik imkoniyatlaridan samarali foydalanish choralari ko'rilmoqda.

Ushbu hujjatlar doirasida, mamlakatimizning turistik salohiyatidan foydalanish samaradorligi oshdi, xorijiy va mahalliy turistlar uchun qulay sharoitlar yaratilmoqda, zamonaviy infratuzilmani jadal rivojlantirish, ko'rsatilayotgan turistik, mehmonxona va transport xizmatlarini kengaytirish va sifatini oshirish choralari ko'rilmoqda (1-jadval).

1-jadval

2019-2025-yillarda O'zbekiston Respublikasida turizm sohasini rivojlantirish Konsepsiyasini amalga oshirishning maqsadli ko'rsatkichlari²

T/r	Ko'rsatkichlar nomi	2019-y.	2020-y.	2021-y.	2022-y.	2023-y.	2024-y.	2025-y.
1.	O'zbekistonga tashrif buyuradigan xorijiy turistlar soni (ming kishi)	6 041	7 010	8 410	10 010	10 600	11 250	11 810
2.	Turizm xizmatlari eksporti (mln AQSh dollari)	1 180	1 360	1 620	1 900	2 000	2 080	2 170
3.	Ichki turistlar soni (mingta tashrif)	16 100	17 230	18 806	20 317	21 867	23 404	25 010
4.	Mehmonxonalar va shu kabi joylashtirish vositalari soni (dona)	1 100	1 620	2 200	2 600	2 800	2 900	3 050
5.	Joylashtirish vositalaridagi xonalar soni (ming)	24	35	47	55	59	62	64
6.	Joylashtirish vositalaridagi o'rinlar soni (ming)	49	72	95	110	122	124	128
7.	Turoperatorlar soni (nafar)	1 100	1 190	1 250	1 320	1 390	1 420	1450

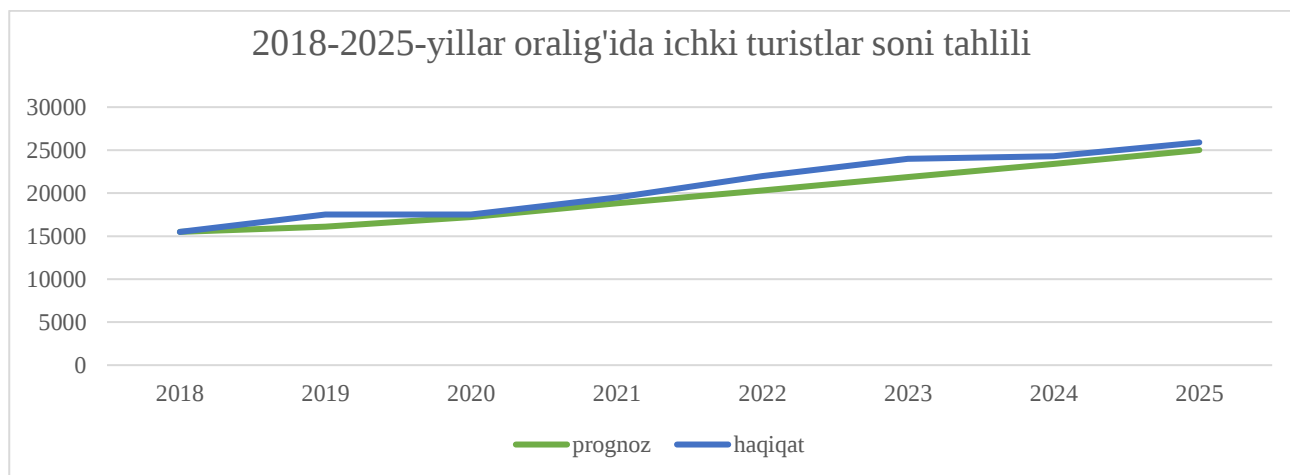
Ushbu konsepsiyada 2025-yilga qadar yillik mahalliy turistlar sonini 25 mln kishidan oshirish va ularga xizmat ko'rsatuvchi mehmonxonalar va joylashtirish vositalaridagi xonalar sonini ham mos ravishda 3050 va 64 mingga yetkazish ko'zda tutilgan [3].

Buning uchun, turizm tashkilotlariga qo'shimcha imtiyoz va preferensiyalar berildi. Alohida oliy ta'lim muassasasi tashkil etilgani esa ushbu sohani zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega kadrlar bilan ta'minlash imkoniyatini kengaytirdi.

¹ <https://lex.uz/docs/-3551112>

² O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 5-yanvardagi PF-5611-son Farmoni, 1-ilova.

Mamlakatimizda xalqaro standartlarga javob beradigan butun mavsumiy dam olish maskanlari tarmogʻi yil sayin kengaymoqda. Oʻzbekistonning qaysi goʻshasini olmang, barchasida turizmning u yoki bu turi rivojlanganining guvohi boʻlasiz. Bugungi kunda sayohat va dam olishning barcha turlari: etnik, sport, madaniy meros, ziyorat, madaniy, tadbir, badiiy, gastronomik, tibbiy turizm, yoshlar turizmi, ekoturizm, qishki, velosport va boshqa turlari rivojlangani turistik jozibadorlikni oshirmoqda(1-rasm).

1-rasm. Oʻzbekistonda ichki turizmning rivojlanish dinamikasi¹

Natijada, Oʻzbekistonda mahalliy sayyohlar soni yildan-yilga sezilarli darajada koʻpaymoqda. Xususan, 2020-yilda 17,5 mln. nafar sayyohlar oqimi kuzatilgan boʻlsa, ularning soni 2021-yil 19.5 mln, 2022-yilda 22 mln, 2023-yilda salkam 24 mln nafarni tashkil etgan. Yaʼni, 2023-yilda 2018-yilga nisbatan 1.67 barobar koʻpdir.

Maʼlumotlarga koʻra, joriy yilda Oʻzbekistonga 7 mln nafar xorijlik turistlar tashrif buyurishi kutilayotgani ham turizm uchun keng imkoniyatlar yaratilganidan dalolatdir.

Darhaqiqat, ushbu sohaning rivojlanishi iqtisodiy barqarorlikni taʼminlash, aholini ish bilan taʼminlanishini yaxshilash va ularning daromad manbaini kengaytirish barobarida, Oʻzbekistonning Xalqaro maydonda imijini yanada yaxshilash imkonini kengaytiradi.

Ichki turizmning ommalashishi esa, fuqarolarimizning faol dam olishini, koʻpmillatli xalqimizning birdamligini taʼminlash, aholi, ayniqsa yoshlarning mamlakatimizning boy tabiiy, madaniy va tarixiy merosini oʻrganish imkoniyatlarini kengaytirish, ulardan faxrlanish tuygʻularini rivojlantirish uchun zamin yaratadi.

Bugun turizm sohasida yaratilgan imkoniyatlarning bardavomligini, mamlakatimizning boy tabiiy boyliklarini asrab avaylash, tarixiy, maʼnaviy, madaniy merosini muhofaza qilish, kelgusi avlod ham ulardan emin-erkin foydalanishini taʼminlash maqsadida, Yangi tahrirdagi Konstitutsiyamizda fuqarolar Oʻzbekiston xalqining tarixiy maʼnaviy, madaniy, ilmiy va tabiiy merosini asrab-avaylashi shart ekanligi va ular davlat tomonidan muhofaza qilinishi belgilab qoʻyildi.

¹ Oʻzbekiston Respublikasi Turizm qoʻmitasi maʼlumotlari.

Mamlakatdagi 7 mingdan ziyod nodir tarixiy yodgorliklar va ulugʻvor hamda betakror arxitektura namunalarini, boy va rang-barang tabiati, milliy madaniyat, sanʼat va hunarmandchilikning koʻp asrlik anʼanalarini, Jahonga mashhur milliy taomlarimiz va pazandachilik sohasidagi anʼanalarimizni asrab-avaylash, ulardan samarali foydalanish har birimizning burchimizdir.

Ichki turizmni rivojlantirishda transport infratuzilmasi muhim rol oʻynaydi. Soʻnggi yillarda yangi yoʻllar qurilishi, temir yoʻl va aviatsiya sohalaridagi rivojlantirishlar ichki turizmni rivojlantirishga xizmat qilmoqda. Samarqand, Buxoro va Xiva kabi tarixiy shaharlar oʻrtasida tezkor poyezdlar qatnovi yoʻlga qoʻyilgan, bu esa sayohatni qulay va tezkor qilmoqda.

Ichki turizmni rivojlantirish uchun turizmni targʻib qilish va marketing kampaniyalari oʻtkazish ham muhimdir. Turizm tashkilotlari tomonidan uyushtiriladigan turli yarmarkalar, festivallar va boshqa tadbirlar ichki turizmni qoʻllab-quvvatlaydi.

Ayniqsa, milliy turizmning rivojlantirish istiqbollari, Oʻzbekistonda turizm industriyasining jahon bozoridagi mavqeyini oshirishga koʻmaklashadi. Fikrimizning isboti sifatida bugungi kunda turizm sohasida katta yutuqlarga erishilayotganligi, tez surʼatlar bilan oʻsib borayotganligi, yangidan – yangi mehmonxonalarning barpo etilayotganligi, ishchi oʻrinlari sonining koʻpayishi, malakali mutaxassislarining ortib borishi, turistlar oqimining yildan – yilga koʻpayayotganligini taʼkidlab oʻtishimiz joiz deb hisoblaymiz. Albatta, Oʻzbekistonning qulay iqlim sharoitlari va oʻziga xos landshaftini inobatga olganda sport va ekologik turizmning rivojlanishi uchun barcha asoslar mavjud. Fargʻona vodiysi va Toshkent viloyati ajoyib togʻ tizimlari, gullagan vodiylar va ajoyib togʻ daryolariga boy. Togʻning toza havosi, yil davomida quyoshli kunlarning koʻpligi, ajoyib togʻ manzaralari nafaqat Oʻzbekiston fuqarolarining, balki Qozogʻiston, Qirgʻiziston va Tojikiston kabi qoʻshni mamlakatlarning aholisi ham tashrif buyuruvchi turizm obyektlariga aylanishiga imkon beradi. Oʻzbekiston hududida mineral suvlarning turli xil turlari keng tarqalgan, mamlakatdagi 350 dan ortiq shifobaxsh yer osti mineral suv manbalariga koʻplab odam tashrif buyuradi. Hozirgi kunda bu manbalardan 150 tasi faoliyat yuritmoqda. Chimyon va Toʻrtkoʻl kabi togʻ – changʻi sportini rivojlantirish mumkin boʻlgan bir qancha togʻ maskanlari mavjud. Baland qorli togʻlar, alpinizm, speleoturizm, daryo turizmi kabi turli togʻ turizmi turlarini amalga oshirish imkonini beradi. Shifobaxsh giyohlarning koʻpligi turli xil ekologik turlar, turli giyohlar va oʻsimliklar yigʻish uchun turlarni tashkil etishga imkoniyat yaratadi. Bu esa koʻplab mahalliy hamda chet ellik turistlar orasida qiziqish uygʻotadi. Birgina Samarqand viloyati misolida oladigan boʻlsak ichki turizm uchun mavjud manzillar soni 1000 dan ortiq(2-jadval).

2-jadval

Samarqand viloyatidagi mavjud turistik obyektlar¹

Ziyorat turizmi obyektlari	Gostromomik turizm	Etnoturizm obyektlari	Ekoturizm obyektlari	Agroturizm	Tibbiy turizm obyektlari
51 ta	42ta	14 ta	25 ta	16 ta	21 ta

¹ Oʻzbekiston Respublikasi Turizm qoʻmitasi maʼlumotlari asosida tayyorlandi.

Bundan tashqari, prezident topshirig'i bilan har bir viloyatda Turizm qishloqlari tashkil etilgan bo'lib ular xalqaro jamoatchilik e'tiborini tortib kelmoqda. Xususan, 2023-yil Samarqandda bo'lib o'tgan UNWTO Bosh Assambleyasining yubiley sessiyasida Navoiy viloyati Nurota tumanidagi Sentob qishlog'i Butunjahon turizm tashkilotining turizm qishloqlari ro'yxatiga kiritildi(3-jadval).

3-jadval

Samarqand viloyatidagi turistik qishloqlar to'g'risida ma'lumot¹

Qishloq nomi	Xonadonlar soni	Maydoni, ga	Xizmat ko'rsatuvchi xonadonlar va nuqtalar soni	Tashkil etiladigan mehmon uylari soni
Konigil	702	43,5	38	20
Oqsoy	582	3254	187	23
Tersak	1029	42,7	59	22
Choshtepa	564	732	27	15
Andoqsoy	1049	11000	14	10

XULOSA VA TAVSIYALAR

Ichki turizm imkoniyatlarini kengaytirish uchun turizm xizmatlarining diversifikatsiyasiga katta e'tibor qaratilmoqda. Masalan, qishloq turizmi, gastronomik turizm, sog'lomlashtirish turizmi kabi yo'nalishlar rivojlantirilmoqda. Qishloq turizmi orqali turistlar mahalliy aholi hayoti bilan yaqindan tanishish, an'anaviy oziq-ovqatlarni tatib ko'rish va hunarmandchilik bilan shug'ullanish imkoniyatiga ega bo'lmoqda.

Turizmning hozirgi holatini baholar ekanmiz, shuni qayd etish muhimki, O'zbekistonda infratuzilmaning rivojlanish darajasi chet ellik turistlarning ehtiyojlarini to'liq qondira olishi uchun mavjud imkoniyatlardan to'liq foydalana olingani yo'q. Hozirda O'zbekiston hududida ichki turizm infratuzilmasi bir tekisda taqsimlanmagan bo'lib Toshkent shahri va Toshkent viloyatida respublika turizm salohiyatining 40 % qismi jamlangan. Yirik infratuzilma salohiyatiga to'rt viloyat (Toshkent, Samarqand, Buxoro va Xorazm) va Toshkent shahri ega, Farg'ona vodiysi 25% turizm infratuzilmasiga ega. Ichki turizmni rivojlantirishda bir qator muammolar ham mavjud. Infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi, xizmat ko'rsatish sifatining pastligi va turizm obyektlarining yetarlicha targ'ib qilinmasligi kabi muammolar ichki turizmning to'liq potensialidan foydalanishga to'sqinlik qilmoqda. Bu muammolarni hal qilish uchun davlat va xususiy sektor hamkorlikda ishlamoqda. Qo'shimcha investitsiyalar, infratuzilmani yaxshilash va turizmni targ'ib qilish orqali ichki turizmni yanada rivojlantirish rejalashtirilmoqda.

O'zbekistonda ichki turizm imkoniyatlaridan foydalanish holati yaxshi yo'nalishda rivojlanmoqda. Tarixiy va madaniy boyliklar, tabiiy manzaralar, davlat qo'llab-quvvatlovi, transport va infratuzilma, reklama va marketing hamda turizm xizmatlarining diversifikatsiyasi ichki turizmning rivojlanishiga katta hissa qo'shmoqda. Ammo, mavjud muammolarni hal qilish uchun qo'shimcha sa'y-harakatlar zarur. Ichki turizmni yanada rivojlantirish orqali mamlakat iqtisodiyotiga

¹ O'zbekiston Respublikasi Turizm qo'mitasi ma'lumotlari asosida tayyorlandi.

qo'shimcha daromad kiritish va mahalliy aholining turmush darajasini oshirish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Kuralbayev, A.A., Mirzaliev, B.S., Sevim, B. (2015). *Organizational and economic problems in the management of the spiritual — historical development of tourism in South Kazakhstan region*. International Review of Management and Marketing, 6(2), 219-226.
2. Норчаев А. Ўзбекистонда COVID-19 пандемиясининг туризмга таъсирини юмшатиш йўллари. *Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar* ilmiy elektron jurnali, № 5, 2020. <http://iqtisodiyot.tsue.uz/>.
3. Ro'ziyev Sh. *O'zbekistonda tarixiy-madaniy turizmni rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini indikativ boshqarish metodikasi*. J. Экономика и финансы. <https://cyberleninka.ru/>.
4. Королёва Н.В. *Имитационное моделирование направлений развития туризма в рекреационных зонах региона*. Майкоп, 2007. 164 с.
5. О'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan ishlab chiqildi.
6. https://uza.uz/oz/posts/ozbekiston-turizm-sohasi-rivojlanishning-yuksak-bosqichiga-chiqmoqda_529492.
7. <https://uza.uz/posts/529492>.